

Han var soldat både i norsk og tysk uniform

KROATIA: John Erland Folke Andersen var soldat i 3. bataljon i regiment Norge. Her fra Kroatia. – Jeg sloss for noe jeg trodde på, sier han.

Soldaten til venstre på dette bildet heter John Erland Folke Andersen fra Ullerøy i Skjeberg. Han bærer tysk uniform, og bildet er tatt i Kroatia.

– Det var for alt sammen begynte for alvor, forteller Erland. Han var en av soldatene i 3. bataljon i regiment Norge og ble sendt til Østfronten. Her deltok han i kampene ved Leningrad, og etterhvert også i Lettland, Estland og Litauen og til slutt i Tyskland, etterhvert som de tyske styrkene ble presset tilbake av russerne. Erland meldte seg til kamp mot kommunismen i 1942. Men for det hadde han slåss mot tyskerne på hjemlig jord. Ved Minnesund, på Tretten og på Otta.

Han tjenestegjorde i Garden da tyskerne inntok Norge. Men da kompaniet ble satt inn, ble det overrumplet av tyskerne og sendt tilbake til forlegningen. Erland rømte og sluttet seg til de norske styrkene som fortsatt var i kamp.

– For krigen kom til Norge, hadde jeg og noen kamerater pratet om å melde oss til tjeneste i Finland, som var blitt angrepet av russerne. Jeg var redd for kommunismen og da landet var kapitulert, så jeg det slik at Tyskland var den eneste redningen mot «de røde», forteller han.

– Jeg var soldat

Erland er idag 87 år. Han angrer ikke på at han valgte «feil» side.

– Jeg var soldat og sloss for noe jeg trodde på, sier han.

Frontkjemperen fra Ullerøy ble tatt til fange etter sluttkampene i Berlin i de første dagene av mai i 1945. Han overlevde såvidt en fangemarsj på tretti mil fra Berlin

til Frankfurt.

– Jeg hadde både dysenteri og gulsott, sier han.

Etterpå ble han sendt til en fangeleir i Polen og deretter til Russland.

– Jeg var i syv leire i Russland. Å grader dem, hvem som var verst eller best, lar seg ikke gjøre, sier han.

Erland satt i russisk fangenskap i over to år. Høsten 1947 kom han tilbake til Ullerøy.

Han ble dømt til fengsel i ett år for deltakelsen som frontkjemper. Han søkte aldri om benådning, men slapp likevel fri etter tre måneder.

Tillitsmann

– Jeg mente at jeg ikke hadde gjort noe galt. Norge hadde kapitulert, og jeg meldte meg til tjeneste der jeg kunne tjene Norge best, forklarer den tidligere frontsoldaten.

Han har ikke hatt noen problemer på grunn av sin deltakelse i krigen på tysk side.

Tidlig på 50-tallet begynte Erland på KPS og var tillitsmann på bedriften i mange år.

I dag bor 82-åringen sammen med kona i en sentrumsleilighet i Sarpsborg. Pensjonisten halter, men er ellers frisk og rask.

– Høfta er stiv og venstebinet uredigjortlig. Jeg pådro meg tuberkulosebetenelse i høfta i fangeleirene i Russland, sier han.

Erland deltar aktivt i Skjeberg Pensjonistforening og har skrevet ned en beretning om livet sitt.

Regiment Norge

Det falt om lag tusen norske soldater i løpet av den andre verdenskrig. Flere ble

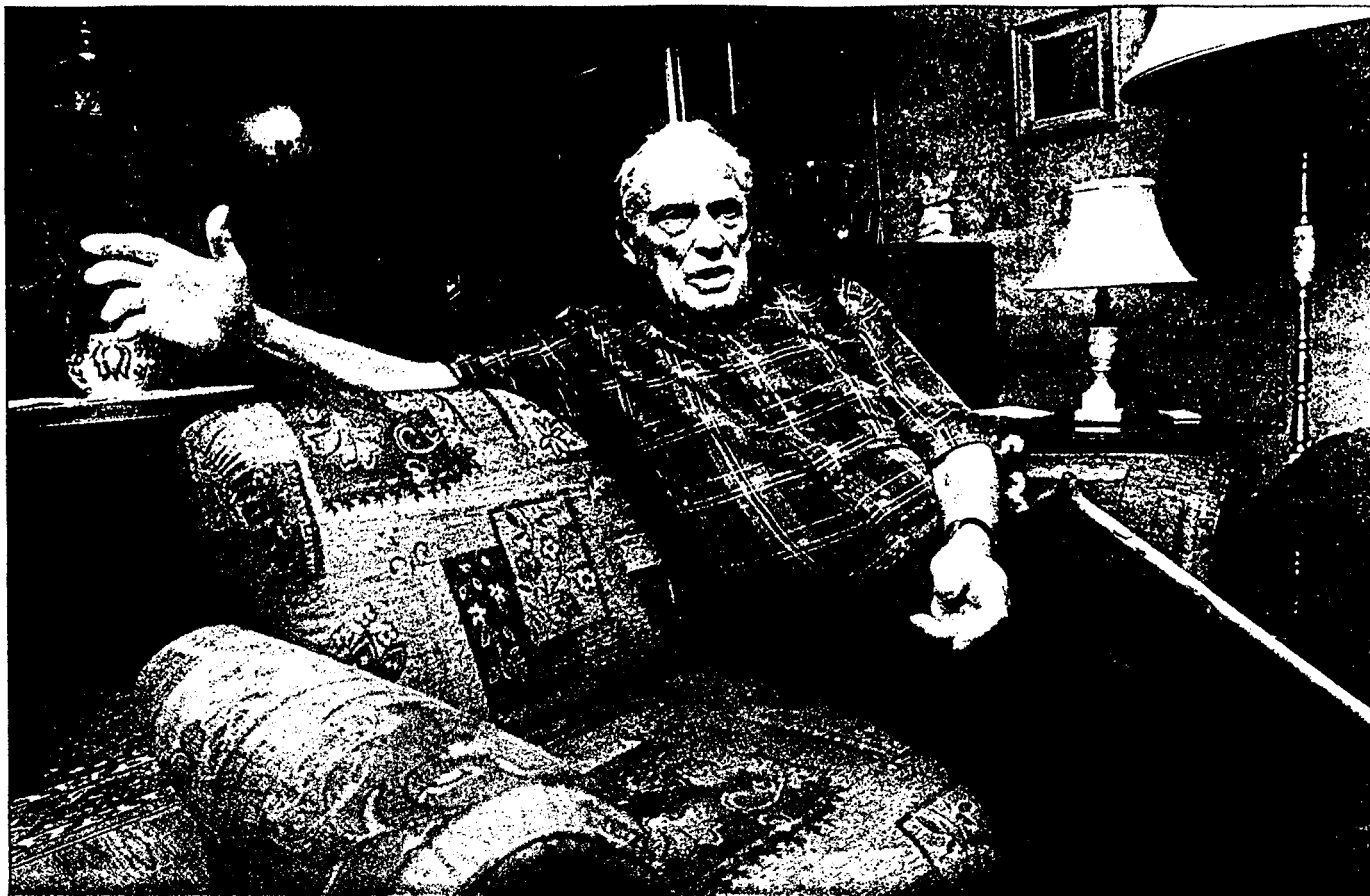
SJÅFØR: – Det var tilfeldigheter at jeg overlevde, sier John Erland Folke Andersen etter at han kjempet i tysk uniform etter den norske kapitulasjonen under krigen. Her fra Narva (i midten), der han måtte gå inn som ammunisjonsfører.

drept i kamp på tysk side enn på de alliertes. Mange nordmenn i tysk uniform døde i kampene om Berlin. De fleste tilhørte Panzerdivisjon Nordland med blant annet regimentene Norge og Danmark. Anslagsvis 2500 dansker og nordmenn gjorde tjeneste i divisjon Nordland, sammen med tyskere og tyskrettede fra andre land. Da sluttkampene om Berlin raste, var Nordland, sammen med to nedslitte Wehrmacht-divisjoner, de eneste regulære styrkene som forsvarte Hitlers hovedstad.

Da kampene var over den 2. mai og Tyskland kapitulerte, la Berlin skutt i ruin.

Erland Andersen er en av de få nordmennene i divisjon Nordland som overlevde disse siste dagene av krigen.

Les om hvordan han opplevde sluttkampene om Berlin på de neste sidene.

FRONTJEMPER: John Erland Folke Andersen forteller om sluttkampene i Berlin i mai 1945. Han er en av de få nordmennene som overlevde marettlet.

Deltok i sluttkampe

– Jeg hadde flaks. John Erland Folke Andersen forteller om hvordan han overlevde sluttkampene i Berlin i de første dagene av mai i 1945. – Alt var kaos. Vi sloss i små grupper fra gate til gate. Russerne hadde mye panser. Flyangrepene kom tett. Vi hadde bare lette våpen. Da Tyskland kapitulerte om morgenen den 2. mai, var jeg innklemt ved Friedrichstrasse Bahnhof sammen med 15-20 andre soldater. Vi prøvde å ta oss ut gjennom undergrunnsbanen, men det ble etterhvert en dødsfelle...

Sarpsingen er en av få nordmenn som har kunnet beskrive sluttkampene i Berlin. Hans opplevelser er gjengitt i et jubileumsskrift utgitt av den norske ambassaden i Berlin (1905-2000).

– Jeg husker det fortsatt, sier Erland, og blar i noen notater. Han har også noen fotografier fra tiden i tysk uniform, men ingen fra de siste stridene i Berlin.

Sjåfør

– Jeg var sjåfør i Regiment Norge, 3 bataljon. Jeg kjørte ammunisjon til infanteriet. Den 26. eller 27. april sto vi utenfor Berlin. Jeg kjørte over broen til elva Spree ved Stadtmitt. Det var ikke så mange igjen av avdelingen min. Muligens 50-60 mann. Vi var over 500 da vi ble satt inn i kampene ved Leningrad. Da jeg kom over elva fikk jeg øye på et Rode Kors-feltkjøkken. Ved siden av meg i bilen satt en folketysker fra Romania som het Rod. Jeg parkerte bilen og gikk inn for å hente suppe. Plutselig begynte bombene å falle. Da jeg kom ut igjen var det bare et bombekrater der bilen med Rod og ammunisjonen hadde stått.

Gatekamper

Erland forteller at han etterpå sluttet seg til noen tyske marinesoldater.

– Vi kom snart i kontakt med russerne. Gatekampene ble mange. Under en slik trening mistet jeg den eneste soldatkameraten min fra regimentet mitt. Han het Müller og var

folketysker. Vi tjenestegjorde sammen i Kroatia. Han hadde fått et skudd i magen, og gjorde tegne til meg at jeg skulle gjøre slutt på lidelsene. Jeg nikket, men heldigvis kom det en annen for meg. Det var min verste opplevelse under hele krigen.

Overga seg

Erland fortsetter å fortelle om den siste krigsdagen:

– Vi var innestengt i undergrunnsbanen. Mange sivile flyktet dit. Ovenfra skjøt russerne ned fra alle hull og åpninger. Vi vasset i hauger av lik. Det krop sårede rundt oss overalt. Soldater og sivile. Ved Stettiner Bahnhof bestemte vi oss for å prøve å skyte oss ut, og komme oss over til vestlig sektor. Vi stormet opp trappe, hvor det lå mange døde og sårede. Vel oppe på gaten, stupte jeg ned i et bombekrater. Vi var ti soldater som kjempet oss fram dit. Rundt oss var det russerne overalt. Panser og fly. Vi forsto at vi var ved veis ende. En av oss festet en hvit felle på en stormkarabin og straks var russerne der. Før det ble sagt noe, forsvant klokken våre. Han som tok min, hadde ikke tid til å åpne spennen en gang.

– Tenkte ikke på døden

Den tidligere frontkjemperen titter opp fra papirene. Vi spur om han noen gang var redd under krigshandlingene.

– Nei, vi tenkte ikke på døden. Da hadde det ikke nytte. Hvis du klarer deg de fire-fem første månedene, så

var sjansene til å overleve større. Vi lærte oss hore forskjellen på granatene og beregnet nedslagene.

– Men som sagt, jeg hadde utrolig flaks. Folk døde rundt meg hele tiden.

– Tror du på Gud etter alt det du har opplevd?

– Det er vanskelig å tro på en Gud når en har sett så mye vondt som jeg har. Men jeg mener at det må finnes en åndelig, styrende makt. Gud var ikke mer med meg enn andre. Det at jeg overlevde, berodde bare på tilfeldigheter. Noen ganger var jeg millimetre unna. Men det var ikke selve krigshandlingene som var det verste....

Krigsfange i Russland

Han forteller mer om tiden som krigsfange.

– Det var flere medfanger som ikke orket mer og som hengte seg. Selv håpet jeg hele tiden på at jeg skulle klare meg. Jeg ønsket å se foreldrene mine igjen.

– Du var med i en SS-divisjon. Visste du om hva som skjedde med jødene i utryddelsesleirene?

– Nei, det fikk jeg først vite da jeg kom hjem i 1947. Vi var soldater, og vi prøvet aldri om politikk. Jeg sloss for noe jeg trodde på, nemlig kampen mot kommunismen. Jeg folter også at jeg har betalt for meg. De to årene i russiske fangeleire var ingen som dagsskole.

Han sukker, så fortsetter han: Først fikk vi beskjed om at vi

BERLIN: En russisk soldat holder det russiske flagget på Reichstag-bygningen i Berlin 1945. Ren russiske fotografen Yevgeniy Khaldei tok bildet.

Kjære Bjørn Østring!

Vedlagt et utklipp fra Sarpsborg Arb.blad fra 7 okt.

Det er mulig du alt har dette – men jeg tenkte på Ulateig om han kunne dra nytte av innholdet til den boken han har planer om å skrive.

Jeg har ingen adr. til Ulateig, det har kanskje du,

Jeg har også en "spesial-hilsen" til deg fra ingen ringere enn Johan Sikkeland. Han kommer hit rett som det er og er her noen timer – for det meste havner vi i en bunker i Leningrad. Bror hans atomprofessoren var også med her en hel dag.

Reif Bjørn

Ha det bra Bjørn – vi lever videre til evige tider.

Halden 7 nov. 00.

Roy

ne om Berlin

skulle slippes etter fjorten dager. Det trodde ingen av oss på. I den første leiren i Polen traff jeg en nordmann. Han ble imidlertid sendt vestover og hjem, mens jeg havnet i nye leire i øst, i Russland. Så ten skulle det på to år for jeg så en mann igjen.

han forteller at han var gjennom flere KGB-forhør i leirene, og at han også ble straffet.

Jeg har betalt.

82-åringen griper en stokk, og med hjelp av den sliter han seg opp av stolen. Så legger han vekk notatene og fotografiene.

er lenge siden krigen....

• ASFAK ANDRESEN (tekst)
• EIVAR M. ANDERSEN (foto)

ANTI-KOMMUNIST:
Jeg gikk for noe
jeg hadde på, nemlig
kampen mot
kommunismen.

